

Rechten rond persoonsinformatie

Paul Jansen (14 februari 2020)

Mijn steun heeft de actie van Daan Rijsenbrij om (eindelijk, alsnog) tot een IT-Deltaplan voor de Overheid te komen. Tot nu toe lopen alle eerder zo betitelde inspanningen vanuit de overheid uit op het achter-de-ontwikkelingen-aanlopen en het 'systematiseren' van systemen. Dat is en blijft de grootste valkuil.

Al meer dan 10 jaar pleit ik voor een 'universele architectuur' waar alle(!) overheidsprojecten, -inspanningen en IT-oplossingen zich aan conformeren in plaats van de voortdurende omgekeerde benadering (alle IT tot één geheel samensmeden) die slechts resulteert in een harteloos, zielloos, onbeheersbaar en ondoorzichtig 'overheidssysteem' dat de dienst uitmaakt.

De grote omslag die (eerst) gemaakt moet worden is de principiële 180° draai van 'IT'- en 'systemen'-centrisch denken naar 'informatie'-centrisch denken. Dat noemde ik 11 jaar geleden al 'informatie DNA' ofwel iDNA.

Van daaruit moet architectuur de realisatie van alles dat werkelijk nodig is realiseren zoals ik al in 2007 opsomde:

- Een (werkelijk) andere overheid.
- Een enorme, werkelijke, besparing op administratieve, financiële en andere lasten voor burgers, overheden en bedrijven.
- De individu en de organisatie werkelijk in de regie waar het informatieprocessen, zoals inzage in uw gegevens (door wie, wat, wanneer, waarom), betreft.
- Grootse tijd- en geld-besparingen door effectiever en efficiënter (doelgerichter) raadpleging en inzet van informatie.

Inmiddels is de Stichting Dotindividual (opgericht om de iDNA-centrische overheid inclusief IT te promoten) enige jaren geleden opgeheven.

In 2009 schreef deze Stichting een aantal ministeries en de Tweede Kamer aan op het onderwerp 'persoonsinformatie in maatschappelijk verkeer', maar zonder enige(!) reactie en resultaat.

Met enige schroom verklaar ik daarom mijn absolute enthousiasme voor een Deltaplan voor een échte digitale samenleving, wat mij betreft onveranderd gebaseerd op de benadering vanuit de Informatie-DNA van haar (rechts)personen. Het iDNA Manifest (hieronder) is daar voor de eerste stap.

iDNA Manifest 3.1

©2005/9 Pieter Wisse & Paul Jansen (22 januari 2009)

Maatschappelijke beginselen

1. Informatie over de individuele (rechts)persoon is eigendom van diezelfde (rechts)persoon¹.
2. Eigendomsrecht vestigt oorspronkelijk en volledig beschikkingsrecht² van de persoon over zijn³ persoonsinformatie.

Uitzondering op zelfbeschikking

3. De persoon kan uitsluitend bij wet beperkt⁴ zijn in beschikkingsrecht over zijn persoonsinformatie.
4. Zo'n beperking is tijdelijk (maximale termijn: 3 jaren), betreft een specifiek doel met het bijbehorende minimum aan specifieke persoonsinformatie en specificeert welke andere persoon beschikkingsrecht over die persoonsinformatie verkrijgt. Verlenging van de beperking vergt nieuwe wettelijke grondslag.
5. Bij beschikkingsonbekwaamheid van de persoon vervalt zijn beschikkingsrecht over zijn persoonsinformatie aan zijn wettelijke vertegenwoordiger(s).

Verleend handelingsrecht

---

¹ De (rechts)persoon is verder kortweg persoon genoemd. Informatie over de individuele persoon heet kortweg persoonsinformatie. In persoonlijke informatie-integriteit als eerste (maatschappelijk) beginsel komt tot uitdrukking dat de persoon geldt als primaire politieke actor. Als zodanig heet hij burger en zijn politieke erkenning vergt dus, nota bene, aanpassing van traditionele trias politica. Met tevens registermacht erkend als extra faciliterende macht (zie ook voetnoot 4), dus gescheiden van de wetgevende, rechtsprekende respectievelijk uitvoerende macht, kent de maatschappelijke orde een expliciet vijfvoudige politieke geleding: pentas politica. Dit manifest regelt feitelijk, zij het beperkt tot hoofdlijnen, de formele betrekkingen over persoonsinformatie tussen actoren in hun gevarieerde, pentadische hoedanigheden.

² Omdat het recht over eigen informatie betreft, geldt ook de aanduiding zelfbeschikkingsrecht.

³ Het geslacht van het woord persoon is mannelijk.

⁴ Onbeperkt persoonlijk zelfbeschikkingsrecht borgt eventueel onvoldoende vertrouwen voor maatschappelijk verkeer met specialistische bijdragen. Met wettelijke beperking van zelfbeschikkingsrecht wordt doorgaans tevens zelfbeheer door de persoon van zijn overeenkomstige persoonsinformatie beperkt. Ter waarborg van voldoende vertrouwen in maatschappelijk verkeer krijgt een vertegenwoordiger van de formele registermacht het beheer van de persoonsinformatie in kwestie opgedragen. De registermacht is een uitbreiding van de traditionele trias politica die wetgevende, rechtsprekende respectievelijk uitvoerende macht telt. De relevante vertegenwoordiger(s) van de registermacht gelden voor de persoon eveneens als andere perso(o)n(en) met bijbehorende verantwoordingsplicht aan de persoon over handeling met, en beheer van, diens persoonsinformatie.

6. De persoon kan recht op handeling⁵ met zijn beschikbare persoonsinformatie verlenen aan andere personen.
7. De personen bepalen in een overeenkomst voor specifieke verlening van handelingsrecht tenminste *a.* de persoon die handelingsrecht verleent, *b.* de persoon die handelingsrecht verkrijgt, *c.* het doel, *d.* de termijn en *e.* de relevante deelverzameling van de beschikbare persoonsinformatie⁶.

Wettelijke handelingsverplichting

8. Handeling met persoonsinformatie kan wettelijk verplicht zijn⁷. Voor dergelijke handeling kan de persoon geen vrijwillige verleningsovereenkomst aangaan.
9. Zo'n verplichting betreft eveneens afgeleid handelingsrecht, is tijdelijk (maximale termijn: 6 jaren; indien afgeleid handelingsrecht door verplichting volgt uit wettelijk bepaalde beperking van zelfbeschikking, geldt de looptijd van de beperking als de maximale termijn) en betreft het minimum aan specifieke persoonsinformatie voor een specifiek doel. Verlenging van de handelingsverplichting vergt nieuwe wettelijke grondslag.

Informatiekwaliteit

10. De persoon is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn persoonsinformatie waarvoor geen wettelijke beperking van (zelf)beschikkingsrecht geldt.
11. Toepasselijke beperking van zelfbeschikking en afgeleid handelingsrecht vormen onlosmakelijk onderdeel van persoonsinformatie⁸.

Verantwoording over handeling en beheer

12. De andere persoon, dus volgens afgeleid handelingsrecht, verantwoordt zich ongevraagd per transactie aan de persoon over handeling met diens persoonsinformatie. De rapportagetermijn is maximaal veertien dagen na voltrekking van de transactie.

---

⁵ Handeling met informatie omvat gebruik van diezelfde informatie. Op basis van zijn zelfbeschikkingsrecht kent de persoon onlosmakelijk oorspronkelijk handelingsrecht over zijn persoonsinformatie. Het handelingsrecht dat de persoon verleent aan een andere persoon, vormt aldus afgeleid handelingsrecht.

⁶ Afgeleid handelingsrecht is een informatiemachtiging. De verleningsovereenkomst specificeert tevens de handelingsintensiteit, die kan variëren van een éénmalige transactie tot onbeperkte toepassing. Ook verdienen reële ontbindende voorwaarden expliciete aandacht.

⁷ De persoon die zo'n wettelijke verplichting opgelegd krijgt, is in de eerste plaats de persoon zelf. Andere personen zijn doorgaans een publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon; in die gevallen kan handelingsverplichting persoonsinformatie betreffen waarover de persoon zelf niet beschikt. Voor persoonsinformatie onderhevig aan wettelijke handelingsverplichting geldt doorgaans tegelijk een beperking van zelfbeheer; zie voetnoot 4 over informatiebeheer door een aangewezen vertegenwoordiger van de registermacht.

⁸ In een dictatuur annex politiestaat is die beperking eveneens compleet onderhevig aan beperking van zelfbeschikking respectievelijk -gebruik.

13. Tot afgeleid handelingsrecht kan behoren dat de andere persoon beheer voert over — een afschrift van, ongeacht het medium — persoonsinformatie.
14. Indien de andere persoon (ook) beheer voert over beschikbare persoonsinformatie, heeft hij daarover een periodieke verantwoordingsplicht aan de persoon. De rapportagefrequentie is minimaal halfjaarlijks.
15. De persoon heeft recht op een vertrouwenspersoon⁹ voor persoonsinformatie waarvan hij weliswaar onlosmakelijk eigenaar is, maar waarover hijzelf vanwege wettelijke beperking niet beschikt.
16. De persoon wendt zich voor verantwoording over handeling met en/of beheer van zijn niet-beschikbare persoonsinformatie tot de vertrouwenspersoon.

Zie voor uitgebreide toelichting [Identity management distilled: a comparison of frameworks](#) (working paper nr 2006-10 in: **PrimaVera**, Universiteit van Amsterdam, 2006).

---

⁹ Een vertrouwenspersoon is doelafhankelijk gecertificeerd. Bijvoorbeeld, de persoon kan zijn huisarts aanwijzen voor wat betreft zijn medische persoonsinformatie indien daarvoor wettelijk beperkte zelfbeschikking geldt.
